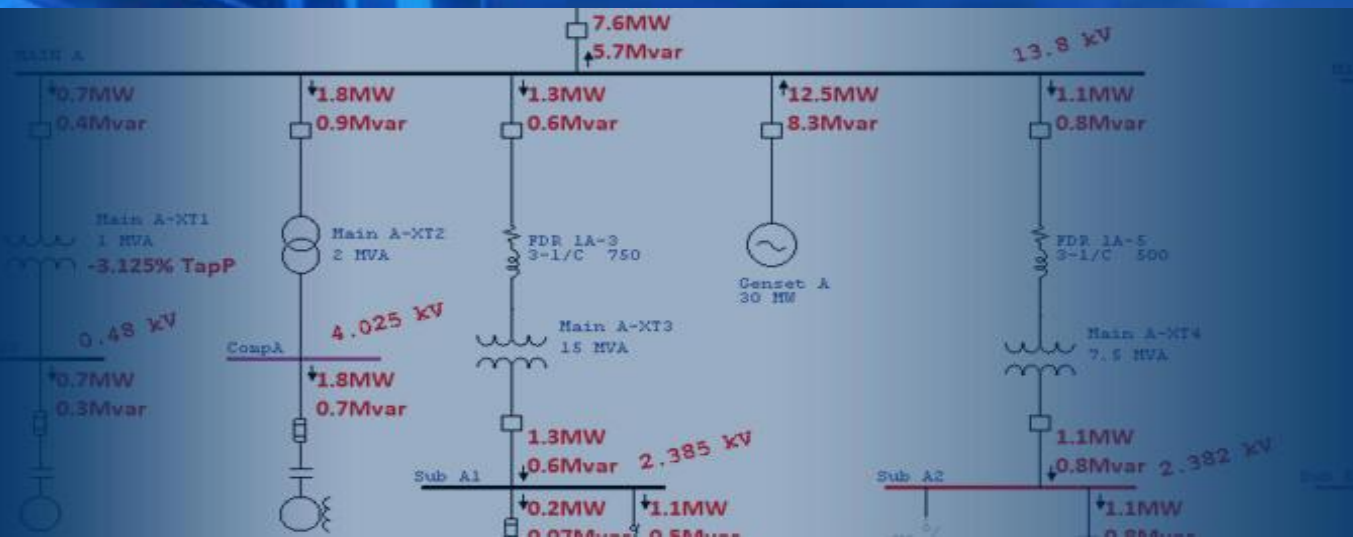

Ανάλυση Συστημάτων Ηλεκτρικής Ενέργειας (2^η ενότητα)

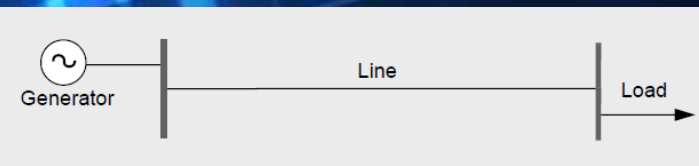
Παναγής Βοβός
Επικ. Καθηγητής

Μοντέλα βασικών συνιστωσών συστημάτων ηλεκτρικής ενέργειας

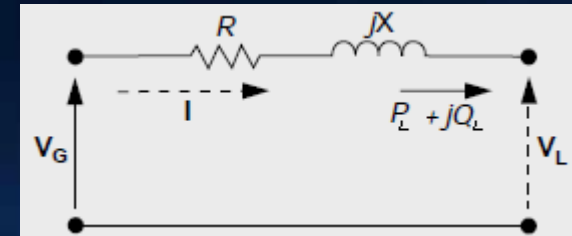
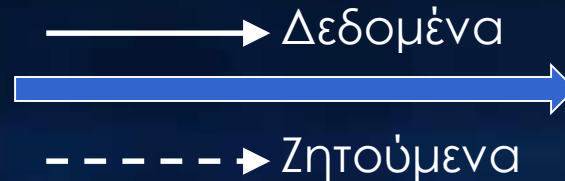

Γιατί χρειάζονται τα μοντέλα των συνιστωσών ;

- Στο παρακάτω απλό πρόβλημα ανάλυσης ροής φορτίου ήδη χρησιμοποιούμε ένα μοντέλο:

Τυπική αναπαράσταση ΣΗΕ

Μονογραμμικό ισοδύναμο

- Εδώ, η γραμμή μεταφοράς αντικαθίσταται με μία αντίσταση (R) και μία αντίδραση (jX)
- Μοντέλα υπάρχουν και για τις υπόλοιπες βασικές συνιστώσες του ΣΗΕ: γεννήτριες, φορτία, μετασχηματιστές
- Αλλά και για πιο σπάνιες συνιστώσες (π.χ. FACTS)
- Η πολυπλοκότητα/αναλυτικότητα των μοντέλων εξαρτάται από την επιθυμητή ακρίβεια ή ταχύτητα επίλυσης του προβλήματος

Μετασχηματιστής ισχύος

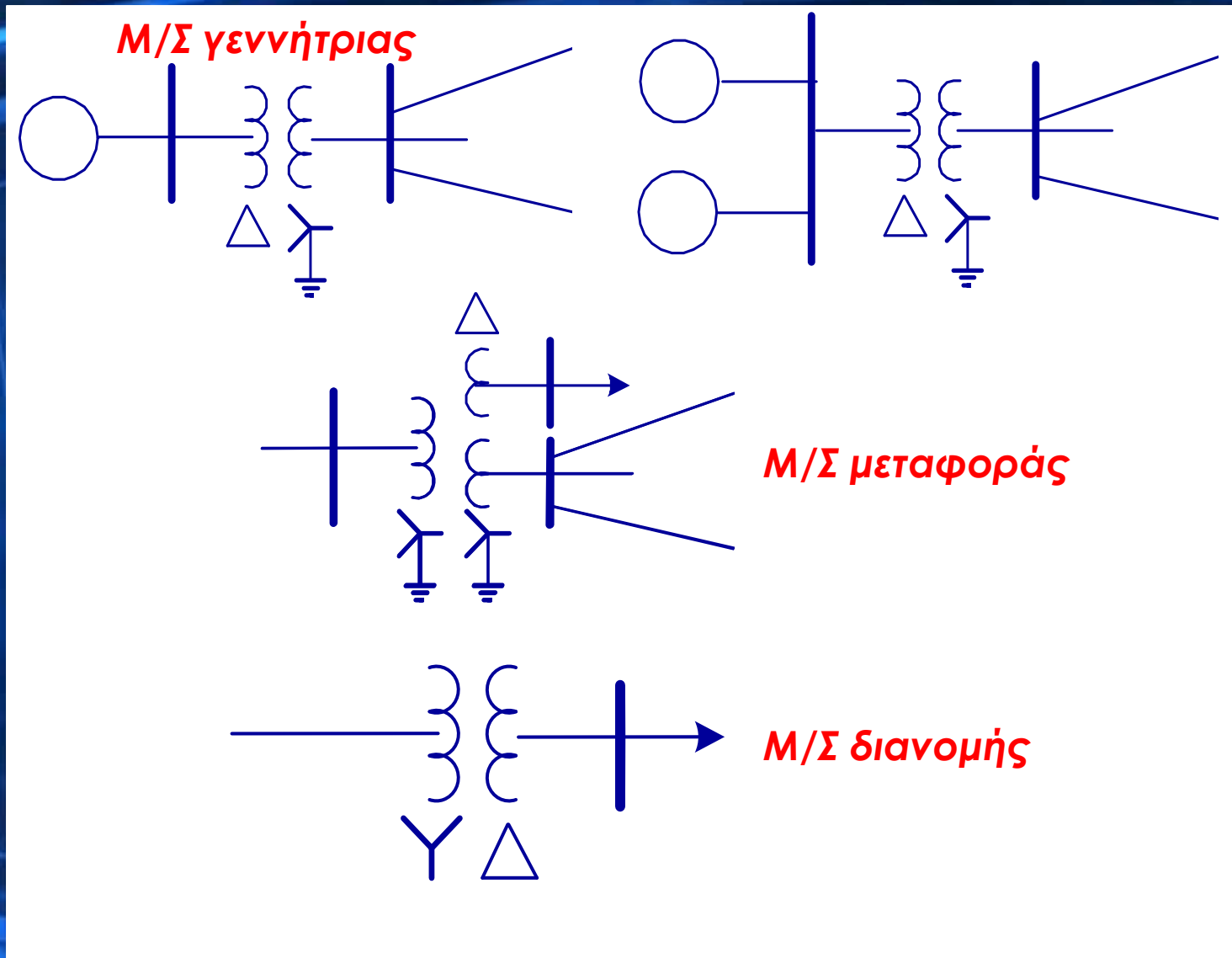

- Οι σύγχρονες γεννήτριες παράγουν ισχύ σε σχετικά χαμηλή τάση.
- Η μεταφορά της απαιτεί όσο το δυνατόν πιο υψηλή τάση, ώστε να:
  - ελαχιστοποιούνται οι απώλειες
  - να αυξάνεται η ικανότητα φόρτισης των γραμμών
- Η ισχύς όμως μπορεί να καταναλωθεί μόνο σε χαμηλά επίπεδα τάσης.
- Η ανύψωση (παραγωγή>μεταφορά) και ο υποβιβασμός (μεταφορά>κατανάλωση) της τάσης γίνεται με μετασχηματιστές ισχύος.

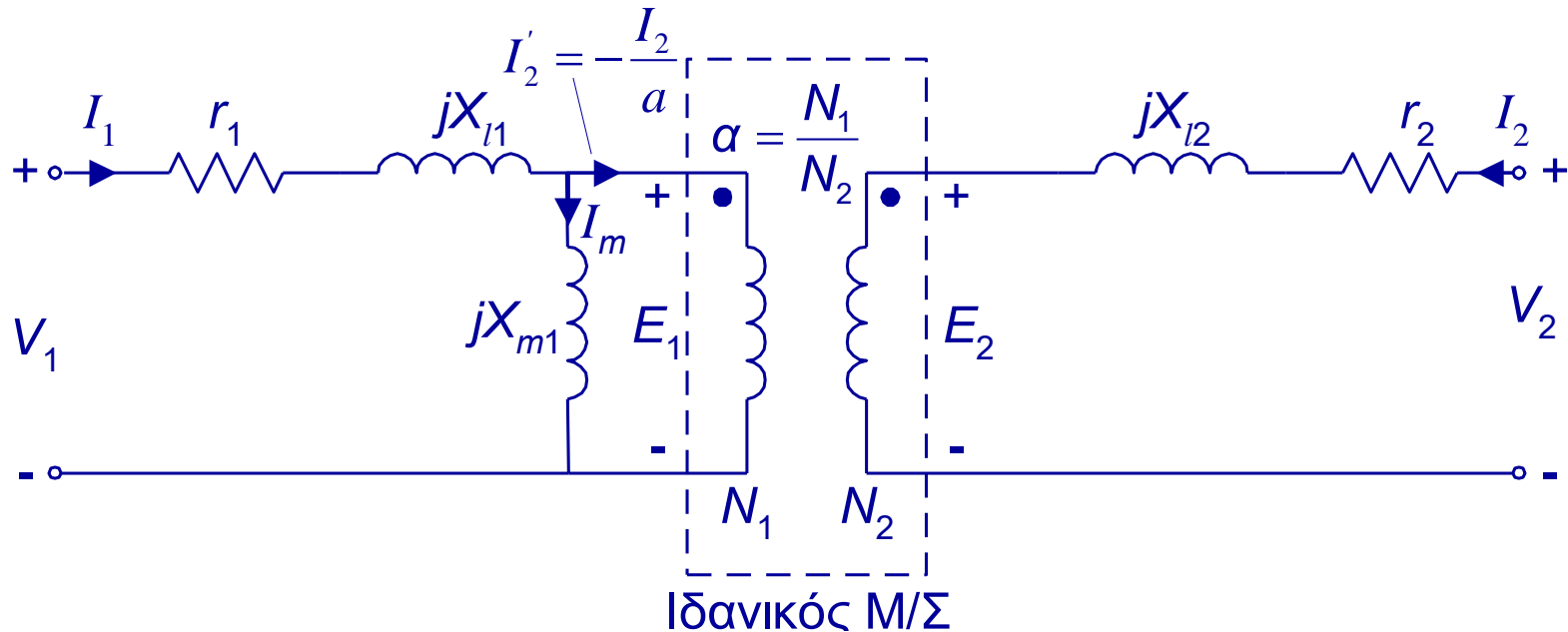

- Οι μεγάλης ισχύος μετασχηματιστές κατασκευάζονται συνήθως από 3 ξεχωριστούς μονοφασικούς (γιατί;).
- Αποτελούνται από ένα ή περισσότερα τυλίγματα συζευγμένα μαγνητικά μεταξύ τους.
- Η σύζευξη γίνεται με πυρήνα από μαλακό σιδηρομαγνητικό υλικό υπό μορφή ελασμάτων.
- Στον ίδιο πυρήνα μπορεί να υπάρχουν ένα ή περισσότερα τυλίγματα.
- Με ένα τύλιγμα και δυνατότητα λήψεων ονομάζονται αυτομετασχηματιστές.

Συνδεσμολογίες μετασχηματιστής ισχύος

Ισοδύναμο κύκλωμα μετασχηματιστή

r_1, r_2 = οι αντιστάσεις τυλιγμάτων πρωτεύοντος-δευτερεύοντος

X_{l1}, X_{l2} = οι αντιδράσεις σκέδασης τυλιγμάτων πρωτεύοντος-δευτερεύοντος

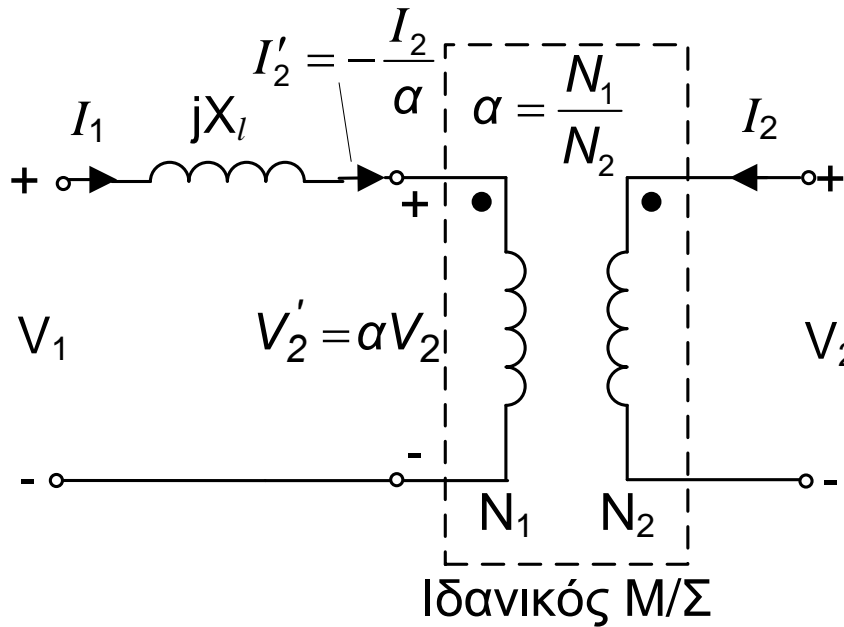
X_{m1} = η αντίδραση μαγνήτισης αναφερόμενη στο πρωτεόν

Διαπιστώσεις για μεγάλους μετασχηματιστές ισχύος:

1. Το ρεύμα μαγνήτισης είναι μικρό σε σχέση με το ρεύμα φορτίου.
2. Οι αντιστάσεις τυλιγμάτων είναι μικρές σε σχέση με τις αντιδράσεις σκέδασης.

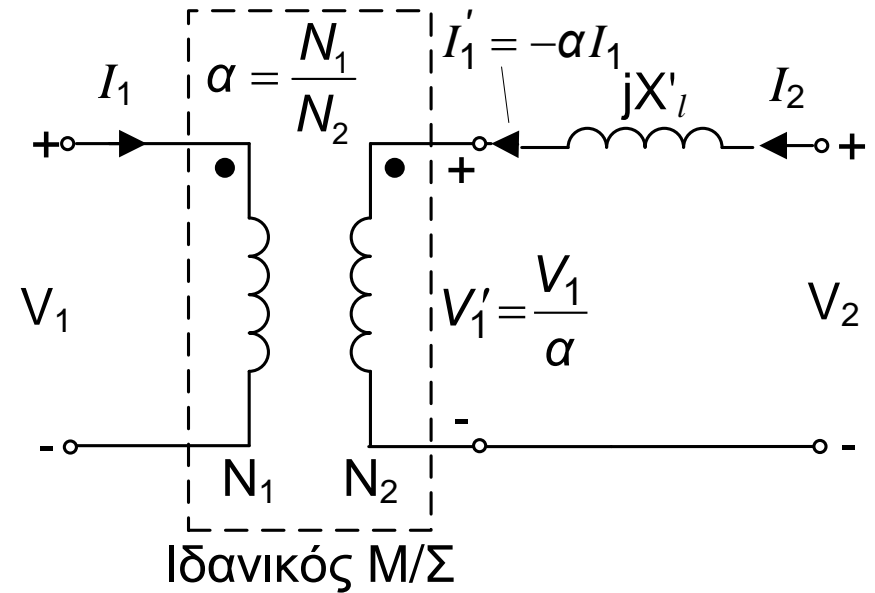
Άρα: r_1, r_2, X_{m1} μπορούν να απαλειφθούν.

Απλοποιημένο ισοδύναμο κύκλωμα μετασχηματιστή (συνολική σκέδαση)

Αναφερόμενο στο πρωτεύον

$$X_l = X_{l1} + \alpha^2 X_{l2}$$

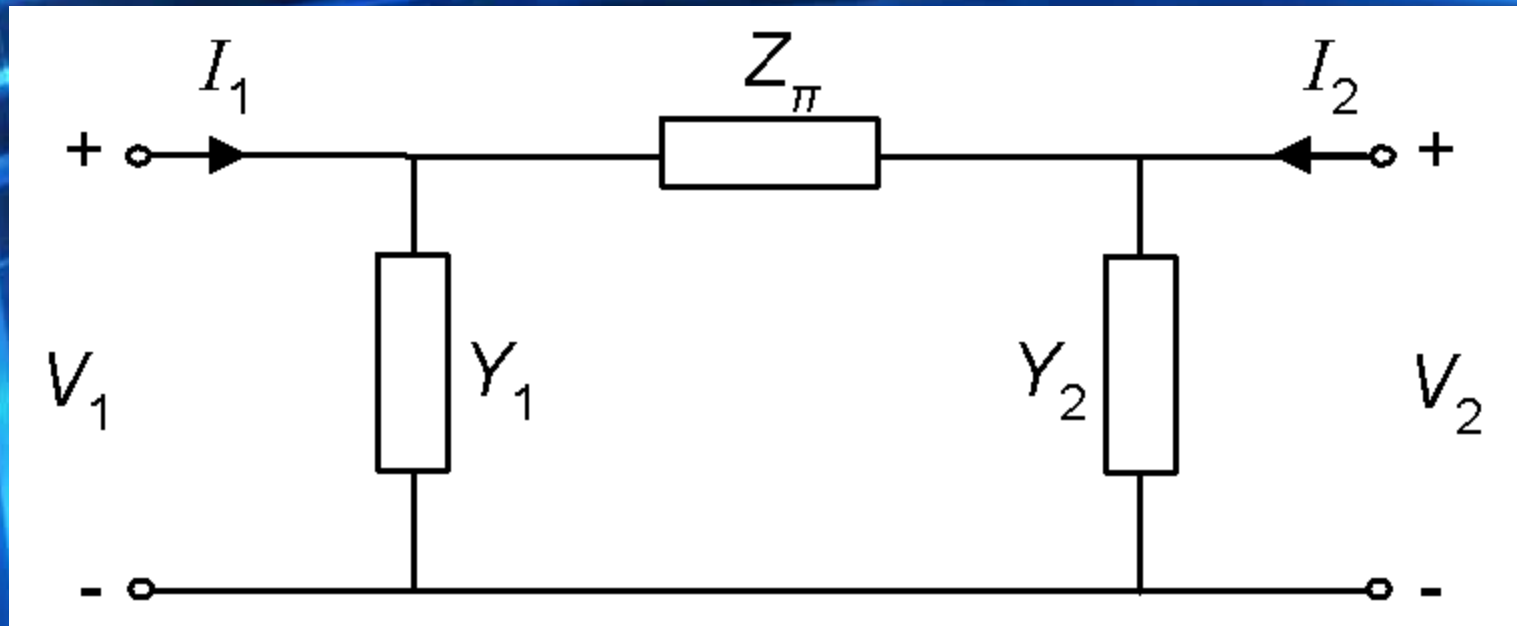

Αναφερόμενο στο δευτερεύον

$$X'_l = X_l / \alpha^2 = X_{l1} / \alpha^2 + X_{l2}$$

$$X_l = \alpha^2 X'_l$$

π-ισοδύναμο κύκλωμα μετασχηματιστή

- Οι τιμές των στοιχείων του π-ισοδυνάμου υπολογίζονται ώστε να έχει την ίδια τερματική συμπεριφορά με το προηγούμενο ισοδύναμο.
- Το μοντέλο αυτό χρησιμοποιείται συχνά σε μελέτες ροής φορτίου.

$$Z_{\pi} = \frac{jX_l}{a} = jX'_l a \quad \boxed{X_l = a^2 X'_l}$$

$$Y_1 = \frac{1}{jX_l}(1 - a) = \frac{1}{jX'_l} \frac{1 - a}{a^2}$$

$$Y_2 = \frac{1}{jX_l} a(a - 1) = \frac{1}{jX'_l} \frac{a - 1}{a} = -aY_1$$

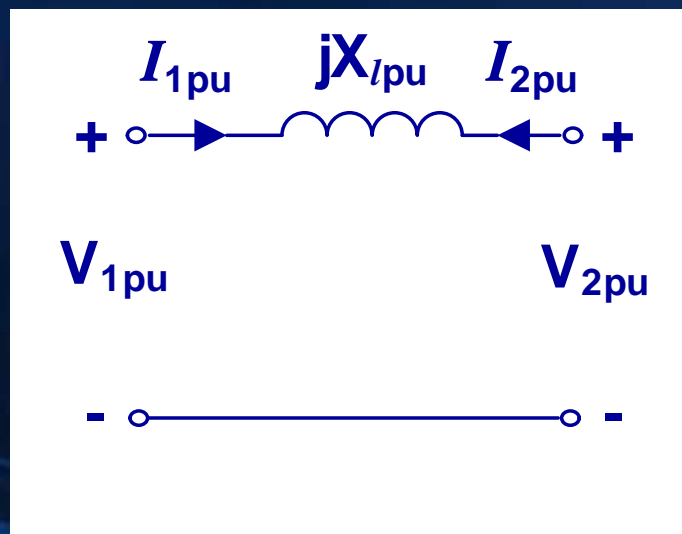
Ανά μονάδα ισοδύναμο κύκλωμα μετασχηματιστή δύο τυλιγμάτων

Αν:

1. η βάση ισχύος είναι ίδια και στις δύο πλευρές του μετασχηματιστή **και**
2. οι βάσεις τάσης έχουν λόγο ίσο με το λόγο μετασχηματισμού,

Τότε:

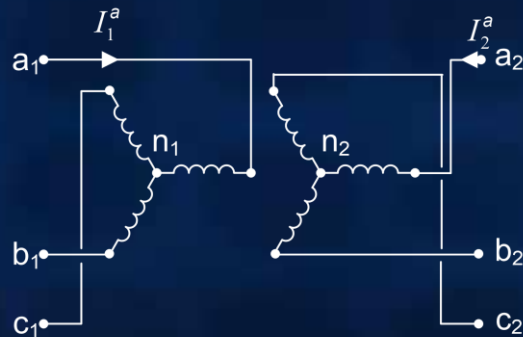
1. καταργείται ο ιδανικός μετασχηματιστής και
2. η ανά μονάδα τιμή της αντίδρασης σκέδασης έχει την ίδια τιμή σε όποια πλευρά και αν θεωρηθεί ανηγμένη (δηλαδή $X_{lpu} = X'_{lpu}$).

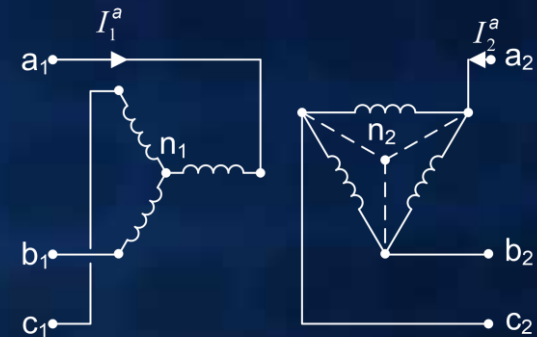

Ανά μονάδα μονοφασικό ισοδύναμο τριφασικού μετασχηματιστή

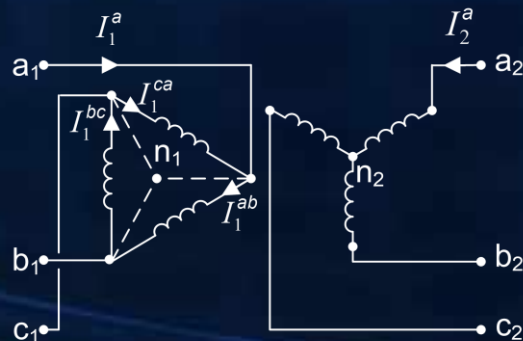
- Τα μονοφασικά ισοδύναμα αναφέρονται σε φασικές ποσότητες (τάσεις ως προς τον ουδέτερο και φασικά ρεύματα).
- Άρα όλες οι πιθανές συνδεσμολογίες των τριφασικών μετασχηματιστών πρέπει να μετατραπούν σε ισοδύναμες Υ-Υ με κατάλληλους ενεργούς λόγους σπειρών.

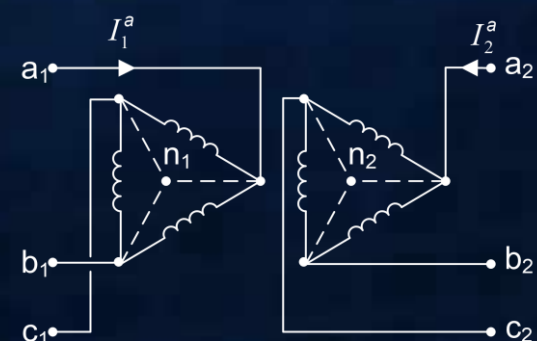
Υ-Υ συνδεσμολογία

Υ-Δ συνδεσμολογία

Δ-Υ συνδεσμολογία

Δ-Δ συνδεσμολογία

Λόγος φασικών τάσεων (t) ισοδύναμων Υ-Υ συνδεσμολογιών

- V_1, V_2 : φασικές τάσεις πρωτεύοντος-δευτερεύοντος ισοδύναμου Υ-Υ
- a : λόγος σπειρών πρωτεύοντος-δευτερεύοντος πραγματικού μετασχηματιστή

Συνδεσμολογία
μετασχηματιστή

$t=V_1/V_2$ ισοδυνάμου

Υ-Υ

$$N_1 : N_2 = a$$

Υ-Δ

$$(N_1 : N_2 / \sqrt{3})e^{-j30^\circ} = \sqrt{3}ae^{-j30^\circ}$$

Δ-Υ

$$(N_1 / \sqrt{3} : N_2)e^{-j30^\circ} = \frac{a}{\sqrt{3}}e^{-j30^\circ}$$

Δ-Δ

$$(N_1 / \sqrt{3} : N_2 / \sqrt{3}) = a$$

Αναλυτικά
§6.10

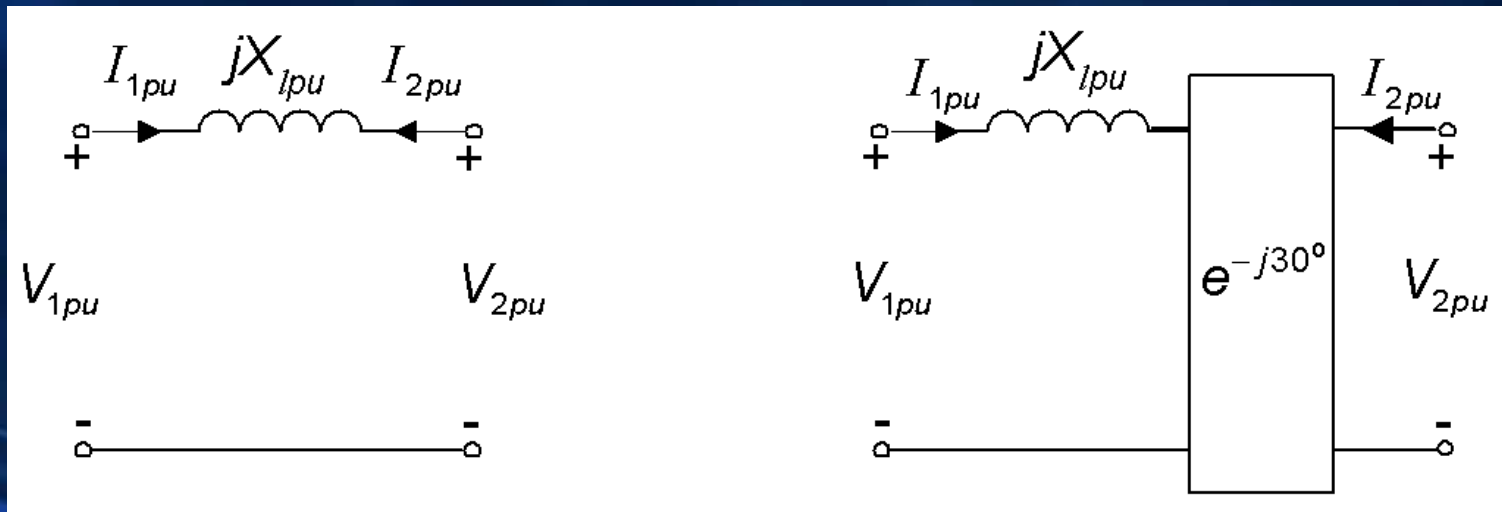
30° : στους Υ-Δ και Δ-Υ μετασχηματιστές οι φάσεις μαρκάρονται έτσι, ώστε οι τάσεις ως προς τον ουδέτερο από τους ακροδέκτες του δευτερεύοντος να προηγούνται κατά 30° των τάσεων ως προς ουδέτερο από τους αντίστοιχους ακροδέκτες πρωτεύοντος (ANSI).

Ανά μονάδα μονοφασικό ισοδύναμο τριφασικού μετασχηματιστή

Θέτοντας :

1) βάση ισχύος $|S_b|_{1\Phi}$ κοινή σε αμφότερες πλευρές του μετασχηματιστή και

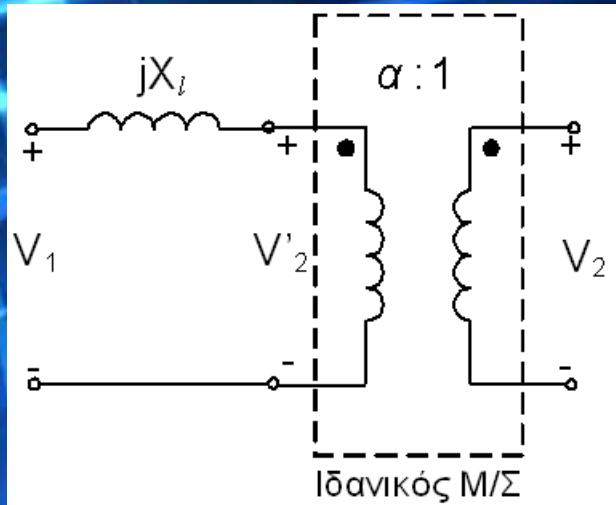
$$2) \frac{|V_{b1}|_{1\Phi}}{|V_{b2}|_{1\Phi}} = \begin{cases} \alpha & \text{για } Y-Y, \Delta-\Delta \text{ συνδεσμολογίες} \\ \sqrt{3}\alpha & \text{για } Y-\Delta \text{ συνδεσμολογίες} \\ \alpha/\sqrt{3} & \text{για } \Delta-Y \text{ συνδεσμολογίες} \end{cases}$$

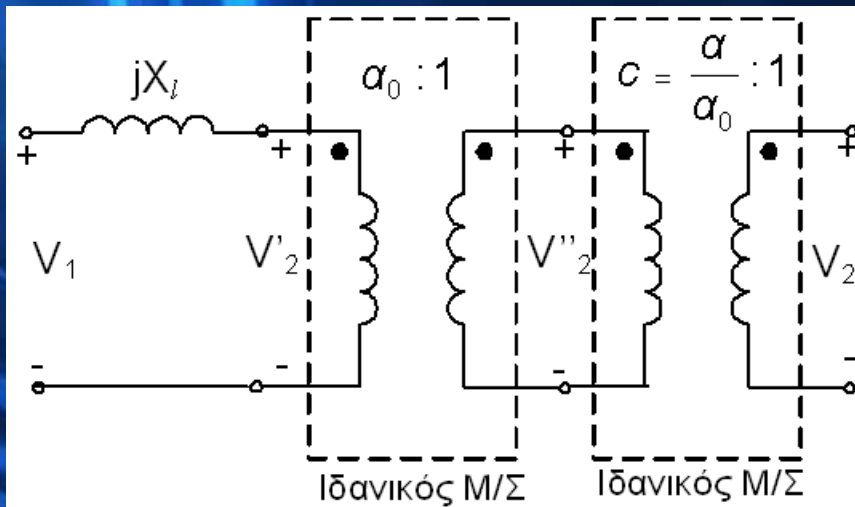
Y-Y, Δ-Δ συνδεσμολογίες

Y-Δ, Δ-Y συνδεσμολογίες

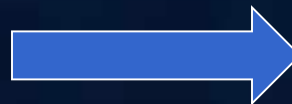
Ανά μονάδα ισοδύναμο μετασχηματιστή με μη ονομαστικό λόγο μετασχηματισμού (α)

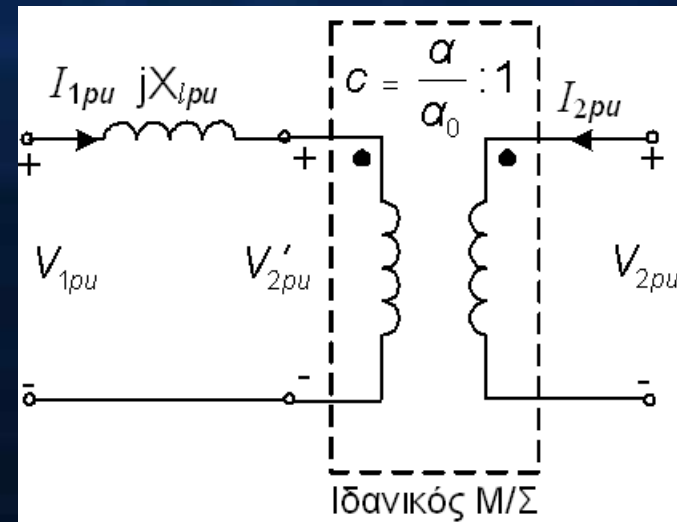
Αν $\frac{|V_{b1}|_{1\Phi}}{|V_{b2}|_{1\Phi}} = \alpha_0$ είναι ο λόγος των βάσεων των τάσεων στις δύο πλευρές του μετασχηματιστή, τότε :
αυτός μπορεί να παρασταθεί ισοδύναμα με δύο ιδανικούς μετασχηματιστές σε σειρά.

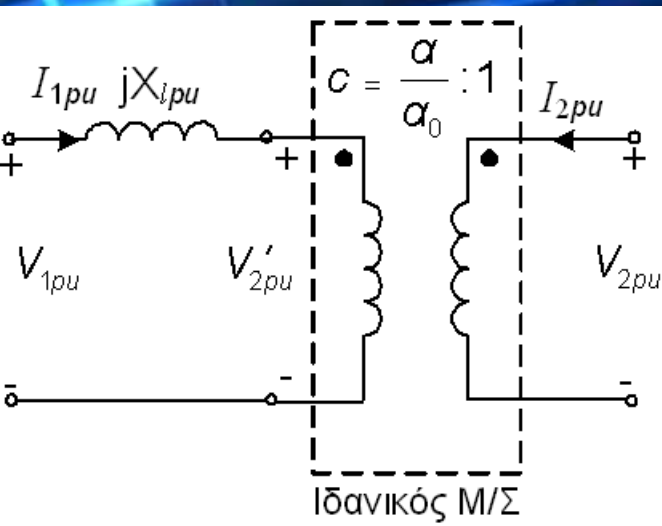
Ανά μονάδα
ισοδύναμο

ο Μ/Σ με
λόγο α_0
«φεύγει»

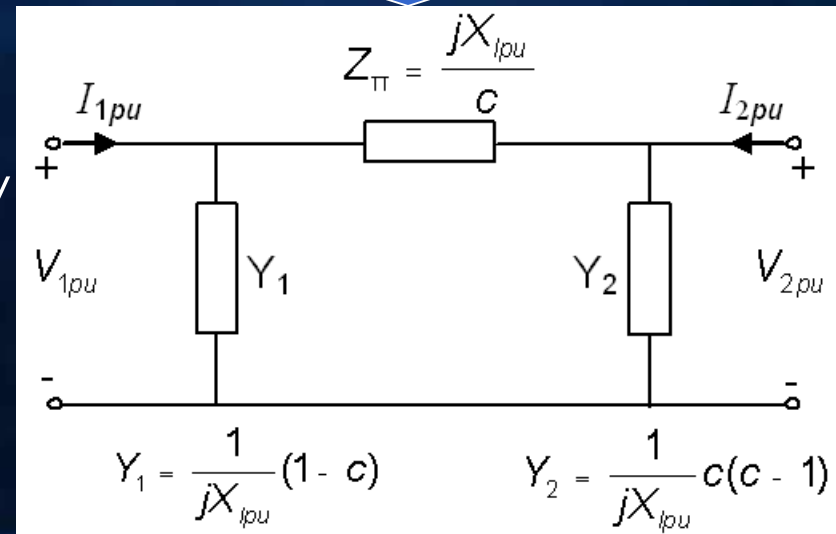

Ανά μονάδα ισοδύναμο μετασχηματιστή με μη ονομαστικό λόγο μετασχηματισμού (α)

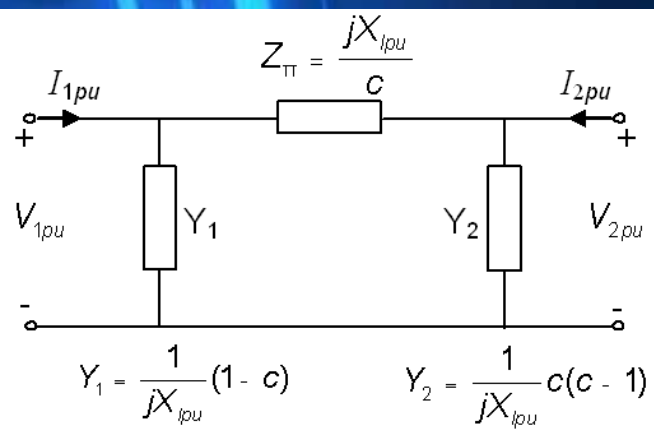
- Σε μελέτες ροής φορτίου οι ιδανικοί μετασχηματιστές είναι πρόβλημα.
- Το π-ισοδύναμο βολεύει.
- Όπως και στον μετασχηματιστή με ονομαστικό λόγο μετασχηματισμού, θα πρέπει η τερματική συμπεριφορά του ισοδυνάμου να διατηρείται. Έτσι:

- Το c μπορεί να είναι μιγαδικός ή πραγματικός.
- Αν είναι μιγαδικός τότε δεν μπορούμε να κάνουμε το π-ισοδύναμο (βλ. §4.4).

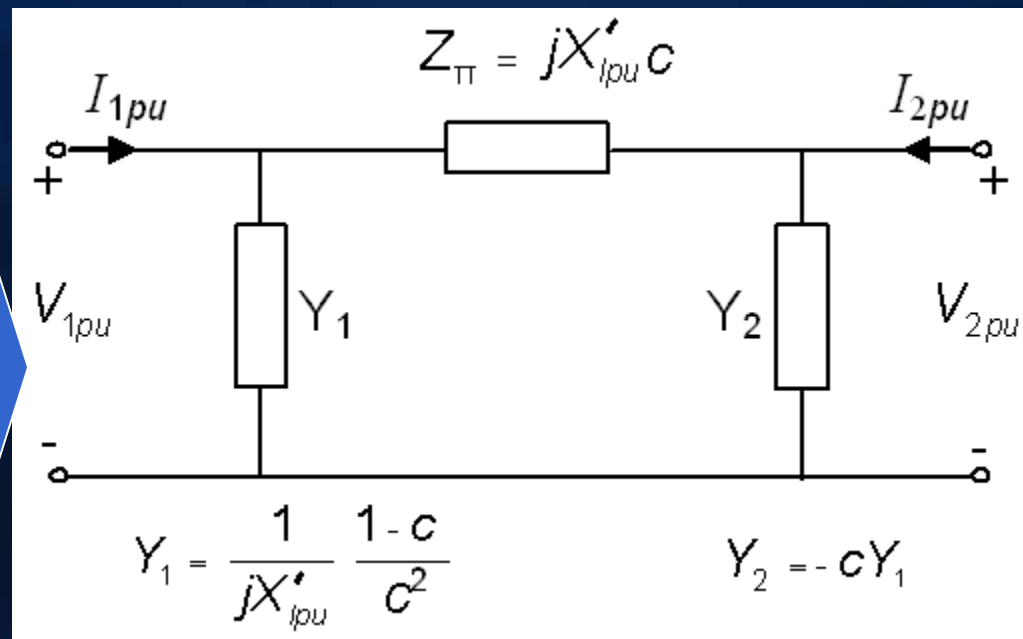

Ανά μονάδα ισοδύναμο μετασχηματιστή με μεταβλητό λόγο μετασχηματισμού ($c \rightarrow IR$)

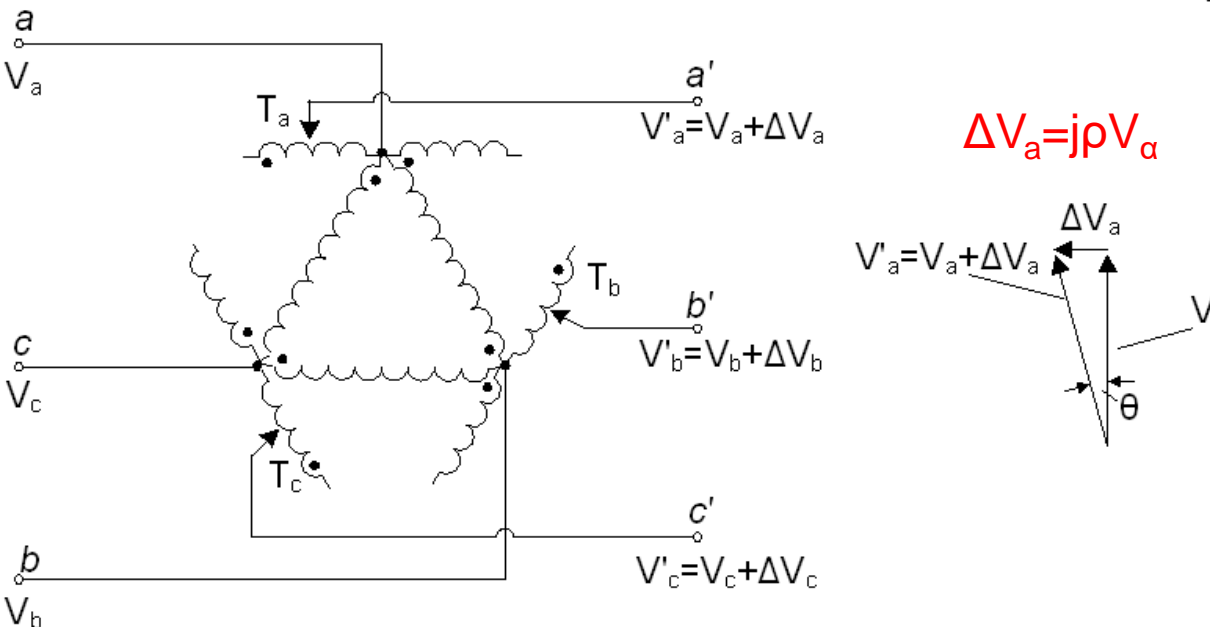
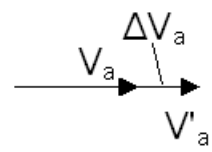
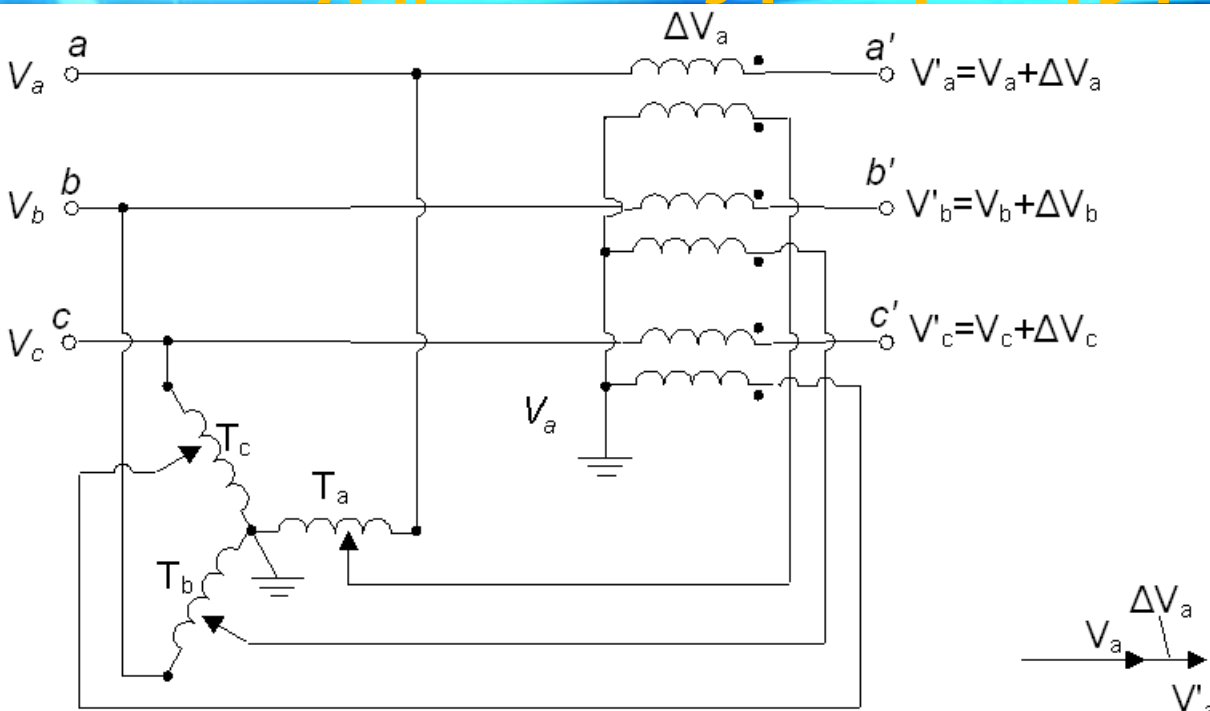
- Χρησιμοποιείται στη ρύθμιση της τάσης φορτίου.
- Συνήθως, μεταβλητές λήψεις υπάρχουν στο πρωτεύον.
- Στο π-ισοδύναμο προτιμάται η αναφορά της ανά μονάδας συνολικής αντίδρασης σκέδασης στο δευτερεύον.
- Τότε αυτή (X'_{lpu}) είναι σταθερή και ανεξάρτητη του c .

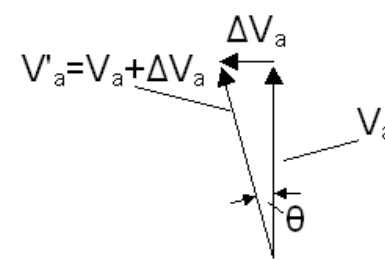
$$X_l = a^2 X'_l \rightarrow X_l = c^2 X'_{lpu}$$

Μετασχηματιστές ρύθμισης μέτρου και φάσης

$$\Delta V_a = j\rho V_a$$

- Ρύθμιση μέτρου = ρύθμιση ροής άεργης ισχύος
- Το μοντέλο μετασχηματιστή μεταβλητού λόγου ισχύει για $c = 1/(1+\rho)$
- όπου $\rho \rightarrow IR$ μικρός αριθμός: $\Delta V_a = \rho V'_a$
- Ρύθμιση φάσης = ρύθμιση ροής πραγματικής ισχύος
- Για $\rho \ll 1$: $\theta = \tan^{-1} \rho$
- Ισχύει το μοντέλο μετασχηματιστή μεταβλητού λόγου, αλλά όχι το πι-ισοδύναμο γιατί $c = 1/\angle -\theta$ μιγαδικός.

Γραμμή μεταφοράς Ηλεκτρικά χαρακτηριστικά

1. *Εν σειρά επαγωγή L , σε H/m*

Παριστάνει τις τάσεις σειράς που επάγονται στους αγωγούς και προκαλούνται από τα μαγνητικά πεδία που τους περιβάλλουν.

2. *Εγκάρσια χωρητικότητα C , σε F/m*

Παριστάνει τα εγκάρσια ρεύματα διαρροής μεταξύ των αγωγών που προκαλούνται από τα ηλεκτρικά πεδία που υπάρχουν στο μεταξύ των αγωγών χώρο.

3. *Εν σειρά αντίσταση r , σε Ω/m*

Παριστάνει την ωμική αντίσταση του υλικού των αγωγών.

Τι καθορίζει την επιλογή του μοντέλου της γραμμής μεταφοράς

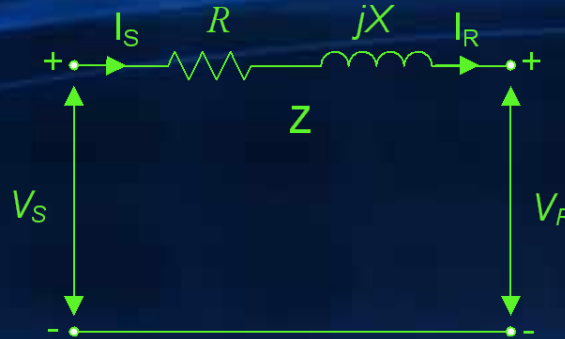
Ο βασικός παράγοντας που καθορίζει τον τρόπο με τον οποίον θα παραστήσουμε μια εναέρια γραμμή μεταφοράς είναι το μήκος της.

Αυτό καθορίζει αν οι παράμετροι θα θεωρηθούν :

- Συγκεντρωμένες σε ένα σημείο.
- Κατανεμημένες σε όλο το μήκος της γραμμής.
- Μη σημαντικές που μπορούν να αγνοηθούν.

Μοντέλο γραμμής μεταφοράς

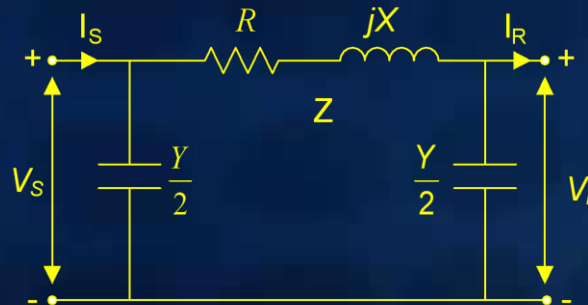
Ισοδύναμο κύκλωμα
γραμμής μικρού μήκους
($l < 80 \text{ km}$)

$$R = rl$$

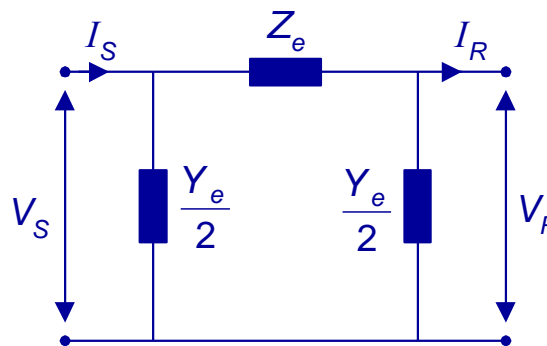
$$X = j\omega Ll$$

Ονομαστικό π ισοδύναμο
γραμμής μεσαίου μήκους
($80 \text{ km} < l < 250 \text{ km}$)

$$Y = j\omega Cl$$

π ισοδύναμο
γραμμής μεγάλου μήκους
($l > 250 \text{ km}$)

$$Z_e = Z \frac{\sinh(\gamma l)}{\gamma l}$$

$$Y_e = Y \frac{\tanh(\gamma l / 2)}{\gamma l / 2}$$

$$Z = zl, Y = yl, \gamma = \sqrt{zy}$$

Είδη και χαρακτηριστικά φορτίων

ΕΙΔΗ ΑΠΛΩΝ ΦΟΡΤΙΩΝ

- Κινητήρες
- Συσκευές θέρμανσης
- Ηλεκτρονικές συσκευές
- Φωτιστικά

ΧΑΡΑΚΗΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΠΛΩΝ ΦΟΡΤΙΩΝ

- Μέγεθος
- Συμμετρία (μονοφασικά, τριφασικά)
- Περίοδος χρήσης (κανονική, τυχαία)

ΧΑΡΑΚΗΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΥΝΘΕΤΩΝ ΦΟΡΤΙΩΝ

- Το μέγεθός τους και ο τρόπος μεταβολής τους με το χρόνο μπορούν να προβλεφθούν
- Είναι συμμετρικά
- Μεταβάλλονται αργά με το χρόνο
- Καταναλώνουν άεργο ισχύ
- Εξαρτώνται από τάση και συχνότητα

$$P_L = P_L(f, |V|) \rightarrow \Delta P_L \approx \frac{\partial P_L}{\partial f} \Delta f + \frac{\partial P_L}{\partial |V|} \Delta |V|$$

$$Q_L = Q_L(f, |V|) \rightarrow \Delta Q_L \approx \frac{\partial Q_L}{\partial f} \Delta f + \frac{\partial Q_L}{\partial |V|} \Delta |V|$$

Χαρακτηριστικές παράμετροι περιγραφής της συμπεριφοράς κάθε φορτίου γύρω από την ονομαστική τάση και συχνότητα.

Εκθετικό στατικό μοντέλο φορτίων

- Εξάρτηση φορτίου από την τάση: εκθετικό μοντέλο
- Ο δείκτης «0» σημαίνει αρχική συνθήκη λειτουργίας
- Σταθερές $a, b \rightarrow \mathbb{N}$
- $a=b=0$ σταθερής ισχύος
- $a=b=1$ σταθερού ρεύματος
- $a=b=2$ σταθερής σύνθετης αντίστασης

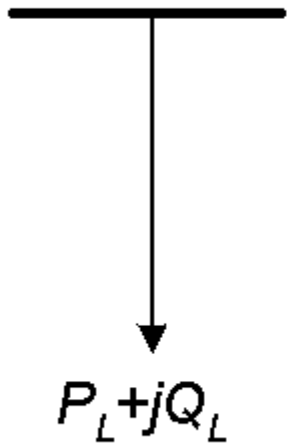
$$\left\{ \begin{array}{l} P_L = P_{L0} \left(\frac{|V|}{|V_0|} \right)^a \\ Q_L = Q_{L0} \left(\frac{|V|}{|V_0|} \right)^b \end{array} \right.$$

Εξάρτηση φορτίου από την τάση **και** την συχνότητα
(K_{pf} και K_{qf} σταθερές)

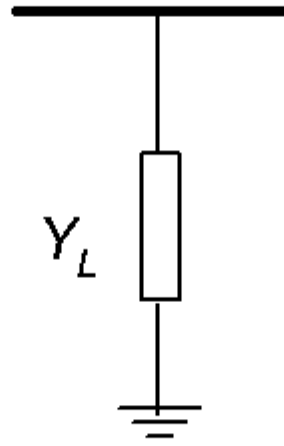
$$\left\{ \begin{array}{l} P_L = P_{L0} \left(\frac{|V|}{|V_0|} \right)^a (1 + k_{pf} \Delta f) \\ Q_L = Q_{L0} \left(\frac{|V|}{|V_0|} \right)^b (1 + k_{qf} \Delta f) \end{array} \right.$$

Μοντέλα φορτίων

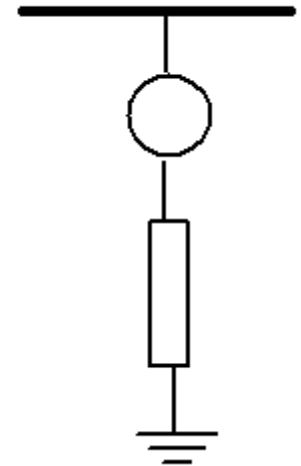
Κατάλληλο για μελέτη
ροής φορτίου

Κατάλληλο για μελέτη
βραχυκυκλωμάτων ή
ευστάθειας

Κατάλληλο για μελέτη
βραχυκυκλωμάτων ή
ευστάθειας όταν είναι
μεγάλη μηχανή

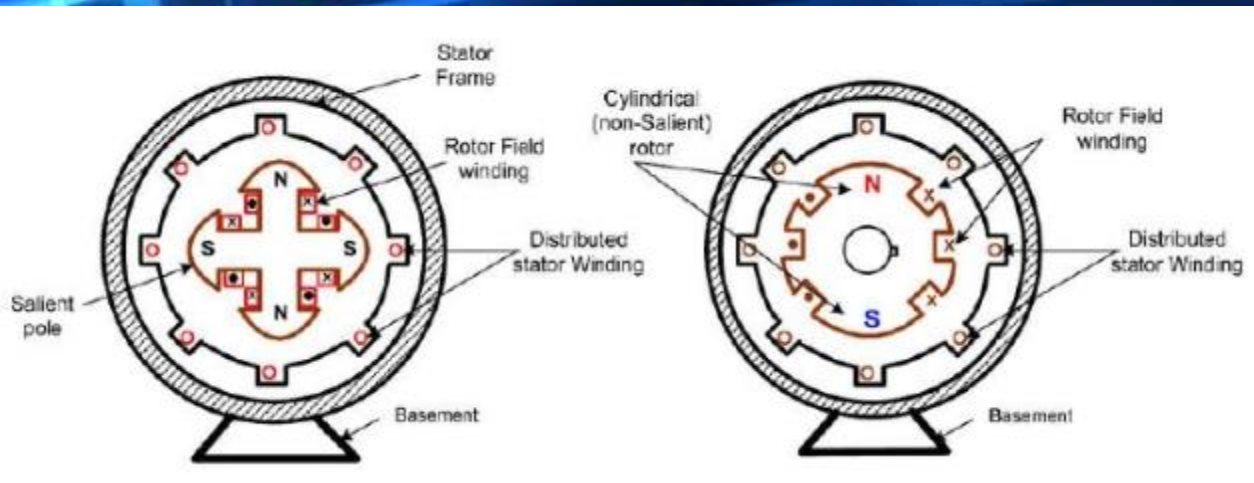
$$Y_L = \frac{S_L^*}{|V|^2} = \frac{P_L - jQ_L}{|V|^2}$$

Η σύγχρονη γεννήτρια

Το μεγαλύτερο ποσοστό εγκατεστημένης παραγωγής ηλεκτρικής ισχύος στον κόσμο αποτελείται από σύγχρονες τριφασικές γεννήτριες.

Η σύγχρονη γεννήτρια

δρομέα έκτυπων πόλων

κυλινδρικού δρομέα

$$f = \frac{P N}{2 \cdot 60} = \frac{P}{2} f_m$$

f: συχνότητα παραγόμενης τάσης

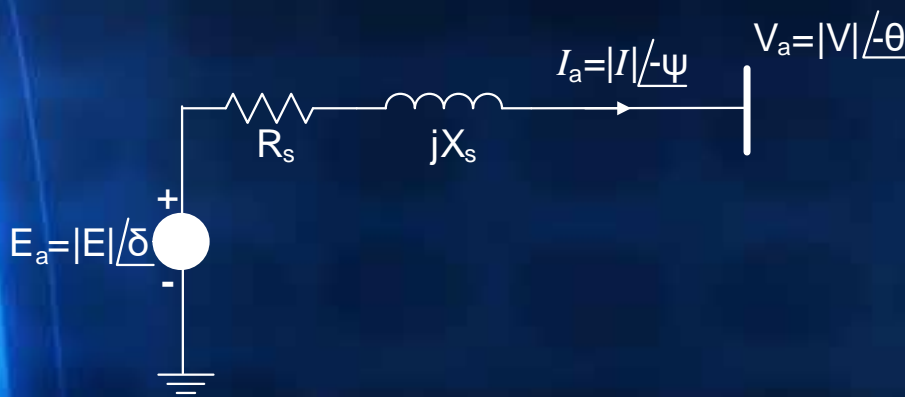
P: αριθμός πόλων δρομέα (N,S)

N: ταχύτητα δρομέα (στροφές/λεπτό)

f_m : μηχανική συχνότητα (στροφές/δευτερόλεπτο)

Ανά φάση ισοδύναμο κύκλωμα γεννήτριας (μόνιμη κατάσταση)

- Στη μόνιμη κατάσταση και υπό συμμετρική φόρτιση η σύγχρονη γεννήτρια παρουσιάζει τριφασική συμμετρία.
- Μπορεί να μελετηθεί επομένως με το μονοφασικό ισοδύναμό της.

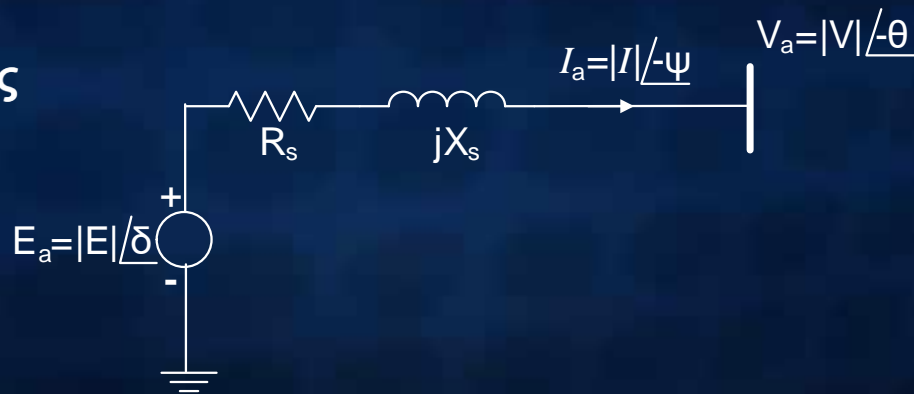
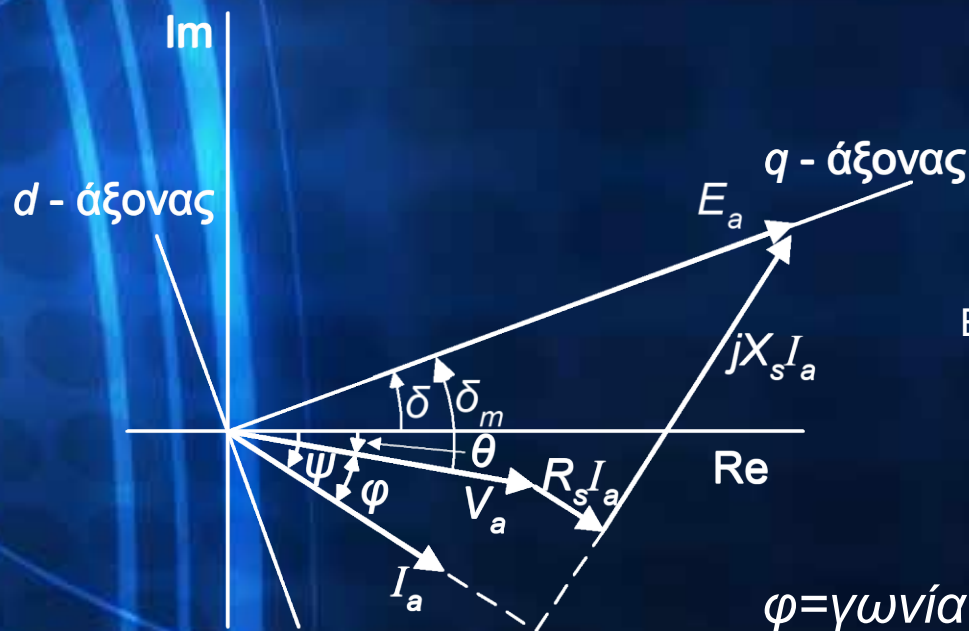
R_s : ανά φάση αντίσταση στάτη
 X_s : σύγχρονη αντίδραση (λαμβάνει υπόψη τη ροή που παράγεται από τα ρεύματα του στάτη)
 E_a : φασική τάση ανοικτού κυκλώματος ($\sim$ ρεύματος διέγερσης)

- Κυλινδρικός δρομέας: η X_s είναι σταθερή .
- Δρομέας έκτυπων πόλων: η X_s μεταβάλλεται συναρτήσει της θέσης του δρομέα ! Θα δούμε αργότερα τι θα κάνουμε με αυτό ...

Διανυσματικό διάγραμμα γεννήτριας κυλινδρικού δρομέα

$$\mathbf{E}_a = \mathbf{V}_a + \mathbf{R}_s \mathbf{I}_a + \mathbf{jX}_s \mathbf{I}_a$$

$\varphi = \text{γωνία συντελεστή ισχύος}$

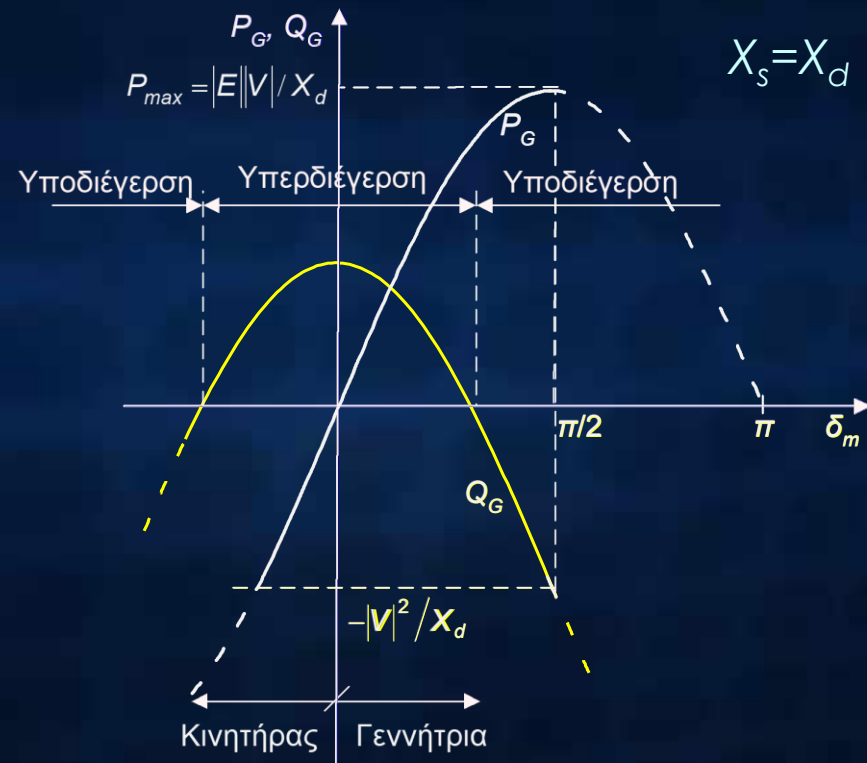
$$\delta_m = \angle \mathbf{E}_a - \angle \mathbf{V}_a = \delta + \theta \quad \text{Γωνία ισχύος}$$

Πραγματική και άεργος ισχύς γεννήτριας κυλινδρικού δρομέα

- Γενικά $R_s \ll X_s$ (εκτός από τις πολύ μικρές γεννήτριες).
- Μπορούμε να αμελήσουμε την αντίσταση του στάτη ($R_s=0$).

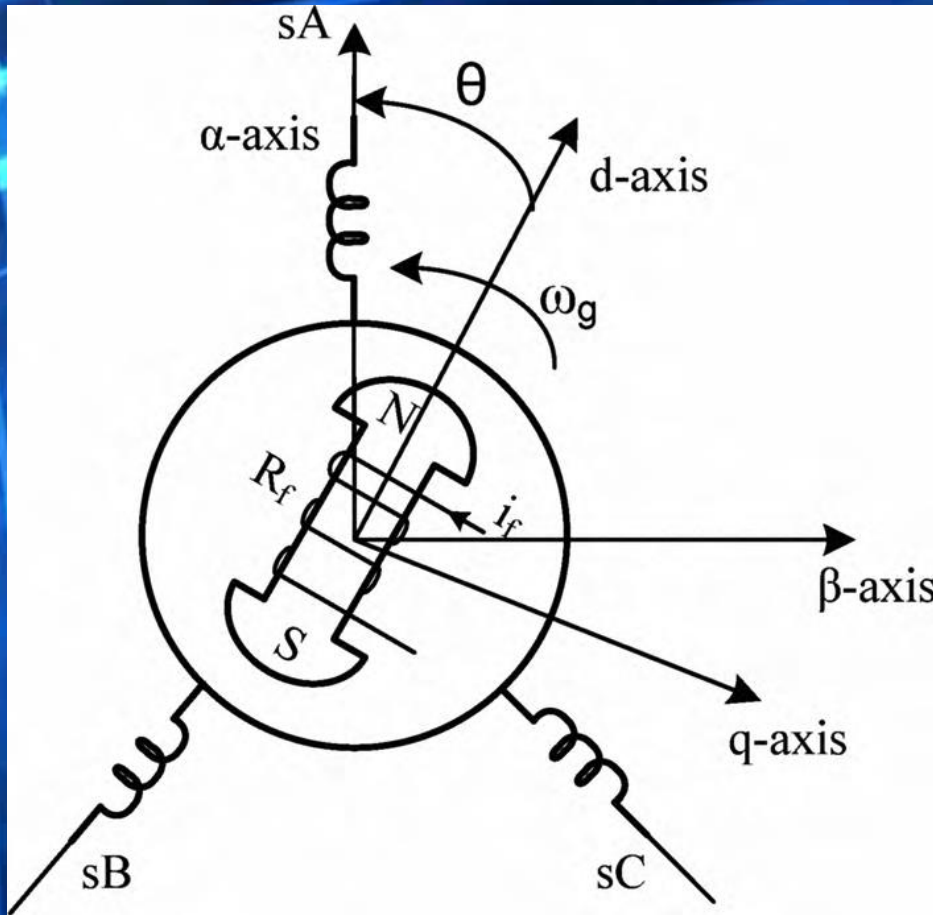
$$P_G = \frac{|E||V|}{X_s} \sin \delta_m$$

$$Q_G = \frac{|V|(|E| \cos \delta_m - |V|)}{X_s}$$

- Αν $|E|$ και $|V|$ είναι φασικές τάσεις, τότε P_G, Q_G είναι ανά φάση.
- Αν $|E|$ και $|V|$ είναι πολικές τάσεις, τότε P_G, Q_G είναι συνολικές.
- Αν $|E|$ και $|V|$ είναι ανά μονάδα, τότε P_G, Q_G είναι ανά μονάδα.

Διανυσματικό διάγραμμα γεννήτριας με δρομέα έκτυπων πόλων

- Εδώ η X_s μεταβάλλεται συναρτήσει της θέσης του δρομέα !
- Λύση: μετασχηματισμός Park.
- Ρεύματα, τάσεις, ροές στάτη αναλύονται σε δύο κάθετες συνιστώσες.
- d: κατά μήκος άξονα πόλων.
- q: υστερεί 90° έναντι του d.
- Το ρεύμα του στάτη I_a αναλύεται σε d-q.
- Το ίδιο γίνεται με τη πώση τάσης $X_s \cdot I_a$ πάνω στην αντίδραση του στάτη:

$$\mathbf{E}_a = \mathbf{V}_a + \mathbf{R}_s \mathbf{I}_a + \mathbf{j}X_d \mathbf{I}_{da} + \mathbf{j}X_q \mathbf{I}_{qa}$$

Διανυσματικό διάγραμμα τάσεων σύγχρονης γεννήτριας με δρομέα έκτυπων πόλων

Μόνο για μικρά ρεύματα διέγερσης είναι συγκρίσιμα X_d και X_q .
Γενικά: $X_d > X_q$, επομένως θα μπορούσαμε να αγνοήσουμε την X_q .

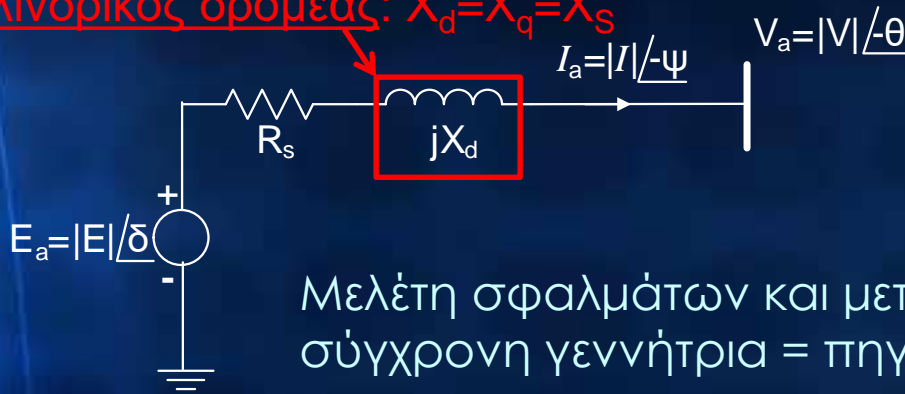
Η τάση στη σύγχρονη αντίδραση X_s δεν είναι κάθετη στο I_a .
Άρα, δεν μπορούμε απευθείας να αναπαραστήσουμε την εμπέδηση αυτού του τύπου γεννήτριας με μια εμπέδηση $R+jX_s$

$$\mathbf{E}_a = \mathbf{V}_a + \mathbf{R}_s \mathbf{I}_a + \mathbf{jX}_d \mathbf{I}_{da} + \mathbf{jX}_q \mathbf{I}_{qa}$$

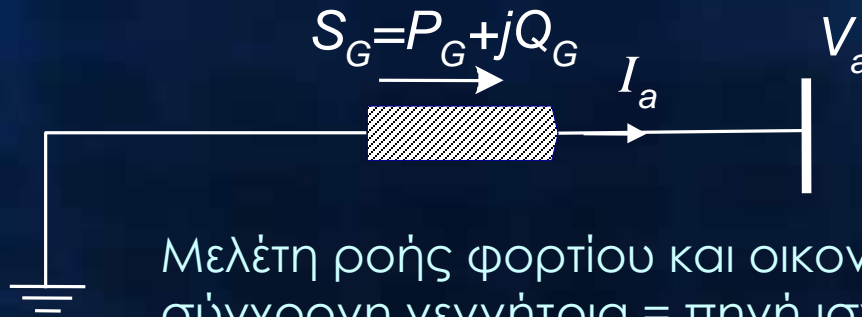
Ισοδύναμα μοντέλα σύγχρονης γεννήτριας

- Στη συνηθισμένη λειτουργία των γεννητριών στο ΣΗΕ δεν είναι μικρή η διέγερση της μηχανής. Άρα όταν έχουμε έκτυπους πόλους :
- μπορούμε να προσεγγίσουμε τη συνολική σύγχρονη αντίδραση με τη σύγχρονη αντίδραση κατά τον d άξονα.

Κυλινδρικός δρομέας: $X_d=X_q=X_s$

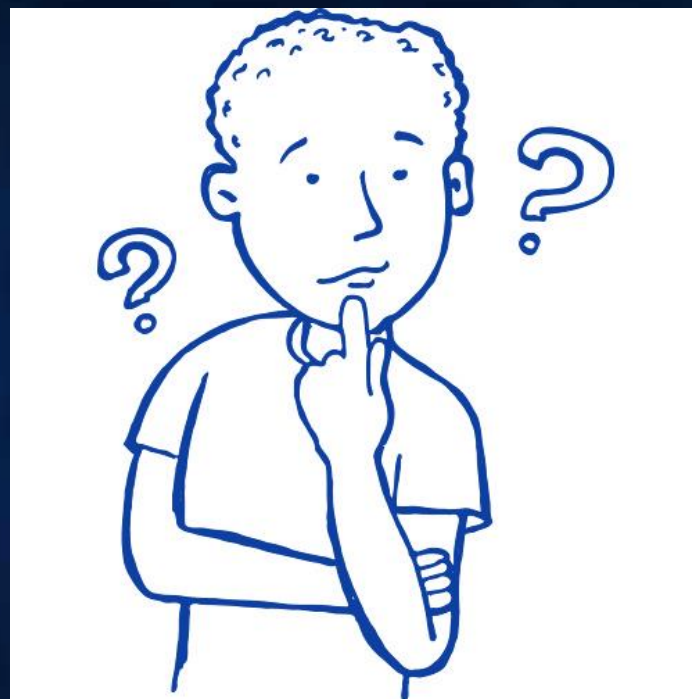

Μελέτη σφαλμάτων και μεταβατικής ευστάθειας:
σύγχρονη γεννήτρια = πηγή τάσης + $(R+jX)$

Μελέτη ροής φορτίου και οικονομικής λειτουργίας:
σύγχρονη γεννήτρια = πηγή ισχύος

Ευχαριστώ για την προσοχή σας !

Ερωτήσεις ;